

NINA BANG:

Fred

Radioforedrag, juni 1926

I juni 1926 holdt den norske, danske og svenske gruppe af Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed en radioaften. Fra de tre landes hovedstæder blev der udsendt taler om fred og opdragelse til fred til alle lyttere i Norden. Ud over Nina Bang talte professor Fridtjof Nansen, Oslo og borgmester Carl Lindhagen, Stockholm. Nina Bangs tale er her gengivet efter pjecen "Fred" som den norske gruppe af ligaen udgav indeholdende de tre taler.

Mine usynlige Tilhørere i Norge, Sverige og Danmark!

I de lidenskabelige Kampe, som den militaristiske Livsopfattelse udkæmper i de moderne Samfund, snart i Lovprisning af Krigen som den eneste anerkendelsesværdige Udfoldelse af Mandighed, snart i Gennemførelse af virkelig Krig, er der ikke engang Fredhellighed for Børnene. Krigen bliver bragt ind i Børnenes Fantasi. Igennem Skolebøgernes Læsestykker og Vers, igennem Historiebøgerne drypper den ned i Barnesjælene som det selvfølgelige - var det endda Krigen, som den virkelig er, men det er en omdigtet Krig, besmykket hvor det er det egne Folks Krige, besudlet hvor det gælder Fjendens.

I Skolerne lærer Børnene om de stadige Krige - Krig afløser Krig - men de lærer ikke om de Krige, der ikke mere finder Sted, de lærer ikke om de fredlagte Omraader. Der var en Tid, da Sjælland kæmpede med Jylland, Danmark med Sverige, en Tid, da Nordfrankrig førte Ild og Sværd ned over Sydfrankrig, da Englændere og Skotter, da Nordtyskere og Sydtyskere udkæmpede blodige Slag indbyrdes. Disse Krige er forlængst ophørt, og Omraaderne er fredlagte; der er endnu Omraader i Europa, hvor Pacificeringen er ret ny, andre, hvor den knapt endnu er begyndt, og Europa selv staar midt i en vældig Proces. - Under en af de virkelige Fredsforhandlinger, der er ført efter Verdenskrigen, hvor Folkenes Repræsentanter talte med hinanden paa lige Fod, udtalte Briand: "I disse Traktaters Lys er vi hverken Franskmænd eller Tyskere: vi er Europæere".

Det er for denne fremadskridende Bevægelse, at Skolen kun i ringe Grad aabner Børnenes Øjne. Vore Børn lærer intet om de Bestræbelser for Fred, der er lykkedes, intet om de Længsler efter Fred, som gaar gennem Folkene, selv hvor Blodet endnu rinder. Men Børnene har Krav paa at lære Sandheden at kende, forfalsket Historieundervisning og forløjet Digtning bør ud af Skolen. Fremskridtets og Fredens Forkæmpere har endelig faaet Øjnene op for de Giftkilder for Børnenes Sind, de Skolebøger er, der giver falske Billeder af Livet og Historien.

For ikke længe siden er der offentliggjort et Arbejde om Skolebøgerne. Carnegie-Fondet for international Fred har ladet foretage en Undersøgelse af, hvorledes Verdenskrigen, dens Oprindelse, dens Forløb og dens Resultater er blevet fremstillet i de krigsførende Lande i Bøger af enhver Art, som bruges i Folkeskoler og den højere Skole.

Enqueten fylder 450 Sider og giver et Stof, der hos begge de krigsførende Parter afslører en Propaganda overfor Børnene ofte af den hæsligste Art, ofte oprørende ved de Billeder, den fører frem for Børnene, ved den hovne Nationalfølelse, den præker, og maaske endnu mere ved den fuldstændige Mangel paa Bevis for Sandheden af det, der fortælles. Lad os tage et Par Eksempler:

I en katolsk Abbeds Bog for Ungdommen findes i et Læsestykke den forfærdende Bøn, som en lille, fransk Pige, "Pigen med de afhugne Hænder", beder: Jeg beder dig ikke, Gud, om at give mig min Far tilbage, thi jeg ved, at naar Prøjserne har bortført ens Far, kommer han aldrig hjem. Men jeg beder dig, Gud, om at afhugge den tyske Kejsers Barnebarns Hænder og sende ham dem, for at han kan forstaa, hvor ondt det gør et Barn og en Bedstefader, naar Barnets Hænder afhugges.

Dette findes i en Bog, der dog næppe er meget udbredt, i alt Fald ikke i den offentlige Skole, men i "De Smaa's Læsebog", trykt i 410,000 Eksemplarer, læses Historien om en tysk Soldat, der dræbte et fransk Barn, som sigtede paa ham med et uskyldigt Trægevær - og Barnet læser: en Franskmand vilde ikke gøre det, vel Mor, er de ikke bedre? Og Moderen svarer: jo, de er bedre. Og læser vi Citaterne fra de tyske Bøger, da træffer vi her den mest afskrækkende Lovsyngelse af Militarismen og Kejserismen, den brutaleste Haan mod Franskmændene. I Læsestykker om Verdenskrigen, udgivet i 1915 af to Overlærere, hedder det: Derude ved Fronten har Fjenden fejgt skjult sig i Løbegrave - vi angriber ham, for den Hund tror, at han kan blive ved med at have Kvarter der. Dræb alle dem, der beder om Naade, dræb dem som Hunde. Men til al Trøst kan Undersøgelserne ogsaa hos begge Parter aabenbare os den helt modsatte Tankegang. Den godtgør den ufortrødne og heldige Kamp, som den franske Folkeskoles Lærere allerede siden 1870 har ført mod Skolebøgernes uforsonlige Lærdom, og nu skriver en fransk Lærer, som længe havde været tysk Krigsfange, i et Lærerblad: Jeg ser en stor Fare i denne Undervisning, som kun taler om de fjendtlige Nationers Grusomheder. Hver Gang, der fortælles om disse barbariske Handlinger, ved jeg, hvad der foregaar i Barnets Sjæl. De Uhyrer, de burde dræbes, lyder det her. Under Raabet: Glem ikke, saar vi dette i Barnet. Jeg beklager de Lærere og Lærerinder, der gør det; hvis engang i Fremtiden Tusinder af Lig igen skulde bedække Europas Jord, vil de have et stort Ansvar.

Og fra tysk Side er der alle de smukke Bestræbelser, der har nedfældet sig i Lovgivningen om Skolen, Weimar-Forfatningens Ord om, at Skolens Undervisning skal gives ikke blot i tysknational Aand, men i Folkeforsoningens Aand. Fra Demokratiets Side er der stor Opmærksomhed overfor Udskejelser i Bøgerne, og de moderne Skoletanker om Barnets Ret til Udfoldelse af sin

Natur, som har saa ivrige Forkæmpere i Tyskland, bereder lykkeligvis ingen god Jordbund for militaristisk Propaganda. Paa gribende smuk Maade er den krigsramte Ungdoms eget Syn paa Krigen kommet frem fra fransk Side i Raynals Drama: "Graven under Triumfbuen": Krigen har mistet sin Prestige, vi troede den vild og pragtfuld i dens Purpur af Blod og Ild. Nu giver vi den dens rette Navn: den er et Hoveriarbejde - og, siger Soldaten, er ikke enhver Krigsbroder Morder? Og allerede i en tysk Læsebog for 5. Kl. fra 1917 læser vi det samme: en tysk Soldat maa, udsendt som Spejder i et underjordisk Ly, dræbe en ung, fransk Soldat, som bliver overrasket af ham; han ender sin Beretning saaledes: jeg saa ikke andet end det Liv, jeg havde udslukt, paa Knæ ved Siden af den Døde tryglede jeg Gud om hans Liv og om at tage mit. Min fortvivlede Sjæl gjorde Oprør: dræbe Mennesker, mod hvem vi intet Had føler!

De Undersøgelser, jeg her har omtalt, vil sikkert have store Virkninger, det er for ydmygende at lade disse Uhyrligheder blive staaende. Men Undersøgelserne har Bud til langt flere end til de tidligere Krigsførende, ogsaa de neutrale Landes Skolebøger har Pletter baade for Nutidens og Fortidens Liv, Pletter af national Selvovervurdering, af Uforsonlighed mod andre Folk, ogsaa hos os er der Trang til Fornyse i Folkeforsoningens Aand.

Det er Hjemmenes og Skolens Opgave at opdrage Børnene til gensidig Godhed og Hjælpsomhed, til Hensyntagen- overfor Mennesker, Dyr og Planter, til sanddru Tale om andre. En sanddru Historieundervisning bør belære Børnene om Arbejdets større og større Fællesskab, om Solidaritetsfølelsens og Fredshaabets Vækst. Hos os har vi allerede gjort en Begyndelse. I de danske Skoler gives der hver første Mandag i September, den Dag, de Delegerede samles til Folkeforbundsmøde i Genève, de større Børn en Redegørelse for de Bestræbelser for Fred, der har ført til Folkeforbundets Dannelse, og Ministeriet har til hver Skole i Landet udsendt en historisk Fremstilling af Fredsbestræbelserne og af Folkeforbundet.

Om der er en fælles Sag for Kvinder af alle Klasser og for Kvinder af alle Nationer, da maatte det være denne: at slaa Kreds om Skolen og være med i Arbejdet for at stoppe de Kilder, der vil forgifte vore Børns Sind med Begejstring over Krigen. - Jeg hilser de Kredse i Norge, Sverige og i mit eget Land, der vil være med i dette Arbejde.